

ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У ХУДОЖНІХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Притаманний сучасному розвитку цивілізації динамізм, нарощування її культурного потенціалу, посилення соціальної ролі особистості, інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки і технологій - усе це висуває принципово нові вимоги до кваліфікованих робітників художніх професійно-технічних закладів освіти.

Важливу роль у творчому розвитку особистості відіграє мистецтво. Його використання в процесі навчання створює можливості для гармонізації емоційних і логічних компонентів діяльності майбутніх випускників професійно-технічних закладів, реалізації їхнього творчого потенціалу. Оскільки мистецтво є складовою частиною духовної культури суспільства і специфічним видом практично-духовного освоєння світу, воно має неocenенне значення для цілісного суспільного виховання особистості її емоційного, естетичного та інтелектуального розвитку.

Процес формування людської особистості, зокрема кваліфікованого робітника, повинен здійснюватися за законами краси, тобто важливим компонентом його підготовки є естетичний. Розвиток естетичних можливостей, здібностей і почуттів мають велике значення насамперед для загального формування особистості, про що свідчить вітчизняний і зарубіжний досвід.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Естетизація процесу навчання студентів у художньому професійно-технічному закладі передбачає використання форм і методів, які сприяють формуванню культури майбутнього робітника. Значення духовної культури випускника як передумови його високого професіоналізму підкреслюється в працях О. Абдулліної, К. Алфьорової, В. Бондаря, Я. Бурлаки, І. Зязюна, О. Мороза, Н. Хмеля, М. Ярмаченка та ін.

У педагогічній літературі є праці про формування естетичної та художньої культури студента, де виділені естетичні якості, що впливають на професійну готовність і майстерність. Так, Г. Петрова, розробляючи професіограму в галузі естетичної культури випускника художнього професійно-технічного закладу підкреслює такі його якості: потреба в систематичному естетичному і художньому вихованні, самовихованні та самоосвіті, широкий естетичний і художній кругозір, високорозвинений естетичний ідеал, смак, уміння сприймати, опанувати й аналізувати естетичний об'єкт, високий рівень розвитку художньо-творчих здібностей. Подібну точку зору висловлюють З. Третьякова, С. Анічкін, С. Ростова. Г. Фешина вважає, що основними показниками естетичної вихованості студента є ґрунтовні знання з мистецтва; координація своєї роботи, творче мислення, уміння подати матеріал тощо.

Метою статті є визначення ролі мистецьких дисциплін у професійній підготовці студентів вищих художніх професійно-технічних закладів освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Естетизацію навчально-виховного процесу починають інтенсивно забезпечувати в Україні після проголошення державної незалежності. Відроджується духовна культура українського народу; його традиції, звичаї включають у

Розділ 3 **Психолого-педагогічні проблеми ступеневого навчання і виховання учнів професійно-технічних закладів освіти**

зміст освіти. Особливого значення надають культурологічному аспекту підготовки студентів художніх ПТНЗ, переносючи акцент з традиційного засвоєння відповідної інформації на розвиток загальної культури їхніх почуттів і поведінки. Завдяки цьому поняття духовної культури входить у систему координат професійно значущих якостей особистості і дає підстави говорити про особисту культуру з її характеристиками технологічної майстерності і багатством внутрішнього світу майбутнього робітника.

Надбання культури в широкому розумінні цього слова («професійна культура», «інтелектуальна культура», «культура почуттів», «культура поведінки», «культура побуту», «культура мовлення» та ін.) дедалі ширше використовують для професійної підготовки.

В аспекті розглянутої проблеми інтерес становить зарубіжний педагогічний досвід з питань реалізації програми «Виховання мистецтвом», яка головним завданням проголосила гармонізацію особистості студента шляхом залучення його до художньої творчості. Програма складена під впливом ідей видатного англійського філософа Герберта Ріда і реалізується в Англії, США, Канаді, Австралії. Концепція гармонізації навчальної діяльності учнів втілюється в художній творчості на уроках гуманітарних, соціальних і природничо-математичних дисциплін, універсальним засобом естетизації яких зарубіжні дослідники вважають драму, образотворче мистецтво і музику.

У країнах далекого зарубіжжя пошуки багатьох учених-педагогів спрямовано на виявлення доцільних форм і методів естетизації навчально-виховного процесу. З новаторських позицій у сучасній зарубіжній педагогічній науці трактують взаємозв'язок між естетичним, емоційним, творчим, індивідуальним вихованням, розкривають естетико-виховні можливості всіх навчальних дисциплін. Важливого значення в реалізації мети естетичного виховання надають особистості викладача, його професійній майстерності. Через це, для формування у студентів ціннісних уявлень про значення мистецтва для розвитку індивідуальності, а також вироблення у студентів умінь естетизувати будь-яку навчальну дисципліну велику роль відводять цільовому блоку навчальних програм професійно-технічних закладів.

Зарубіжні фахівці визначили такі основні шляхи естетизації навчально-виховного процесу: перший - розробка інтегрованого курсу (поєднання образотворчого, музичного, хореографічного, драматичного мистецтва); другий - доповнення змісту кожної навчальної дисципліни естетичним компонентом; третій - орієнтація на періодичне проведення тематичних занять-блоків з інтегруванням окремих мистецтвознавчих і загальноосвітніх дисциплін навколо спільних для них понять; четвертий - використання мистецтва як базової основи загальної освіти з викладанням дисциплін типу «Образотворче мистецтво і математика», «Музика і фізика», «Хореографія і література» тощо.

На основі аналізу зарубіжного досвіду естетизації навчально-виховного процесу і впровадження його в розумних межах у навчальний процес професійно-технічного закладу, ми дійшли висновку, що ефективність підготовки студентів ПТНЗ значною мірою залежить від естетичного компонента. Тому реалізуючи систему психолого-педагогічної підготовки студентів ми дотримуємося таких естетичних аспектів навчального процесу в педагогічному закладі: діалектичності, пропорційності етапів навчання; ритміки під час навчання; структурних і драматичних особливостей в організації педагогічного процесу; культури мовлення студента вищого навчального закладу та його ролі у формуванні взаємовідносин між суб'єктами навчального процесу.

Аналіз літератури дає підстави стверджувати, що загальнокультурний рівень розвитку особистості студента залежить від таких чинників: мистецької культури, що формується у процесі ознайомлення з різними видами мистецтв у суспільному житті (відвідування театрів, музеїв, картинних галерей, виставок образотворчого мистецтва, кіно тощо); соціально-психологічної культури як форми і процесу організації суб'єктом своєї життєдіяльності на побутовому рівні; інтелектуальної культури, яка формується у процесі навчальної діяльності в професійно-технічному закладі і забезпечує розвиток мислення й мовлення, навичок

спілкування, організації наукових досліджень тощо; професійної культури як уміння творчо організовувати цілісний навчально-виховний процес.

Важливими естетичними якостями особистості робітника є майстерність, взаємовідносини між учасниками навчально-виховного процесу, чесність студента, щирість, стиль і тон, мовленнєва культура, такт, зовнішній вигляд, відчуття форми спілкування, міра. А тому психолого-педагогічні дисципліни мають важливе значення в їхньому формуванні.

Психолого-педагогічні дисципліни за своєю суттю є гуманними. Вони мають сприяти формуванню духовного початку в розвитку свідомої культурної творчості студента. Через це в їх змісті, запропонованому нами, є естетичний компонент, який можна реалізувати в процесі:

1. Ознайомлення з античною культурою на основі вивчення філософських учень стародавніх Греції та Риму;

2. Вивчення давньогрецької та дохристиянської слов'янської міфології для виявлення їх виховного значення;

3. Ознайомлення з життям і педагогічною діяльністю видатних зарубіжних і вітчизняних філософів, письменників, педагогів і психологів, в особистості яких був повно виявлений ідеал всебічно освіченої людини;

4. Формування культури взаємостосунків у цілісному навчально-виховному процесі під час вивчення всього циклу психолого-педагогічних дисциплін;

5. Формування культури мовлення студента;

6. Формування такту під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін і проходження практики.

Важливими завданнями професійної підготовки є естетична освіта і виховання як компоненти мети, принцип і засіб формування творчої особистості; естетика виробничого процесу; аналіз різних явищ на основі використання творів мистецтва.

На заняттях із психолого-педагогічних дисциплін викладачі використовують елементи театральної педагогіки, створюють ігрові ситуації для розв'язання проблем. З метою вдосконалення творчого розвитку особистості, студентів залучають до драматичного мистецтва. Навчальна драматизація розрахована на активне залучення студентів до інтелектуально-емоційного самовираження. Заняття драматизацією сприяють розвитку чуттєвої сфери, творчої уяви, уваги, самосвідомості студентів, озброєнню їх навичками спілкування, а також самоконтролю і саморегуляції, вчать думати, висловлювати думки, почуття, емоції, краще розуміти інших людей, допомагають глибше проникнути у внутрішній світ персонажів, яких вони зображають.

Таким чином, використання на заняттях із психолого-педагогічних дисциплін творчості сприяє розвитку естетичного потенціалу студентів, чуттєвого сприймання, позитивної самооцінки, організаторських, комунікативних здібностей.

Висновки. Отже, мистецтво повинне бути компонентом змісту психолого-педагогічної підготовки студента художньо-професійного закладу освіти, сприяти такій організації процесу його професійної підготовки, яка б відповідала специфіці естетико-художнього процесу засвоєння. Використання мистецтва в педагогічному процесі дозволяє підготувати творчого фахівця, випускника художнього професійно-технічного закладу освіти.

Література:

1. Атавін Ю.А. Специфика рисовальных школ художественно-промышленного профиля./ Ю. Атавін. - М., 2004.
2. Гоменюк Г. Соціально-психологічні аспекти здійснення навчально-виховного процесу у ВНЗ I-II рівнів акредитації /Г. Гоменюк// Рідна школа. – 2007. - №7-8. – с. 14-16.
3. Горяня Н.П. Удосконалення методики проведення уроків виробничого навчання. – Ватутінське ПТУ №2: Ватутіне, 2004. - 21с.
4. Єршова О. Педагогічні технології у професійному навчанні // Проф.-техн. Освіта. – 2005. - №2. – с. 16-17.

Розділ 3 **Психолого-педагогічні проблеми ступеневого навчання і виховання учнів професійно-технічних закладів освіти**

5. Отич О. Художньо-естетичний розвиток особистості у системі професійної освіти// Пед. І психологія професійної освіти. – 2004. – №3. – с. 89-99.

6. Радкевич В. Дидактичні вимоги до навчально-виробничого процесу в ПТНЗ художнього профілю /В. Радкевич// Професійно-технічна освіта – 2007. №2. – с.21-24.

7. Тищенко М.П., Вачевський М.В., Мадзігон В.М. Формування готовності учнівської молоді до самостійної трудової діяльності. - К.: НДІ педагогіки АПН, 1982. – 231с.

У даній статті розкрито значення мистецьких дисциплін у навчанні учнів художніх професійно-технічних закладів у процесі професійної підготовки. Художні дисципліни, поряд із естетичним вихованням, дозволяють підготувати творчого випускника ПТНЗ, розкрити потенціал кожного окремого учня та підвищити якість професійної освіти.

Ключові слова: педагогічні умови, мистецькі дисципліни, ПТНЗ, професійна підготовка, естетичне виховання.

В данной статье определены значения художественных дисциплин в обучении учащихся художественных профессионально-технических заведений в процессе профессиональной подготовки. Художественные дисциплины, наряду с эстетическим воспитанием, позволяет подготовить творческого выпускника ПТУ, раскрыть потенциал каждого отдельного ученика и повысить качество профессионального образования.

Ключевые слова: педагогические условия, художественные дисциплины, ПТУ, профессиональная подготовка, эстетическое воспитание.

In this article the importance of artistic disciplines in art students' in the process of vocational training. Artistic discipline, along with aesthetic education, creative allows you to prepare graduate vocational schools, the potential of each student and to improve the quality of professional education.

Keywords: pedagogical terms, artistic discipline, vocational schools, vocational training, aesthetic education.